

Г.В. Бакурова

доктор економічних наук, професор

О.І. Трохимецькандидат економічних наук, доцент
Класичний приватний університет**ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА ЇЇ ОСНОВІ***У статті визначено вплив облікової політики на основі положення фінансової звітності.***Ключові слова:** фінансова звітність, користувачі фінансової звітності, категорії користувачів.**I. Вступ**

Поточний бухгалтерський облік містить різні види інформації про господарську діяльність підприємства. Для одержання інформації про результати такої діяльності дані поточного обліку необхідно узагальнити в певній системі показників. Це досягається складанням звітності, яка є завершальним етапом бухгалтерського обліку. Вона розрахована насамперед на таких користувачів інформації, як інвестори, кредитори та інших, які не можуть вимагати звітів з урахуванням їх конкретних потреб.

Слід зазначити, що основні питання фінансової звітності як бази для прийняття управлінських рішень було розглянуто у працях таких учених, як: Л.А. Бернштейн, М.Т. Білуха, І.О. Бланк, Ю. Брігем, Ф.Ф. Бутинець, Дж.К. Ван Хорн, В.О. Ганусич, С.Ф. Голов, Н.О. Гура, Й.Я. Даньків, Н.І. Дорош, І.К. Дрозд, В.І. Єфіменко, Т.Р. Карлін, М.Ф. Коробов, В.М. Костюченко, Г.І. Купалова, Л.А. Лахтіонова, М. Лучко, М.С. Пушкар, Г. Уорд, Т. Хегарті, Ф. Хоудхурі, В.Г. Швець та ін. Проте досі не визначено пріоритетність значення даних звітності для різних категорій користувачів.

II. Постановка завдання

Метою статті є визначення впливу облікової політики на основні положення фінансової звітності. Важливим аспектом у цьому випадку є те, яким буде склад користувачів цієї звітності та розстановка пріоритетів між цими користувачами.

III. Результати

Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [1]. Вона містить узагальнені й взаємопов'язані показники про стан і використання основних та оборотних засобів, про джерела формування цих засобів, фінансові результати і напрями використання прибутку. Також фінансова звітність – це сукупність способів та прийомів узагальнення облікових даних, які є коротким витягом з поточного обліку, що відображає зведені дані про стан і результати діяльності підприємства та його підрозділів за звітний (обліковий) період.

Усіх споживачів фінансової звітності умовно можна поділити на дві групи:

- 1) внутрішні (або “свої”) – вищі органи, власники, трудові колективи;
- 2) зовнішні (або “чужі”) – органи виконавчої влади й інші користувачі [2].

Серед внутрішніх користувачів інформаційних ресурсів фінансової звітності господарюючих суб'єктів, які виконують функції менеджменту й безпосередньо зацікавлені в їх ефективній діяльності, слід виділити: власників, виконавчі органи управління і трудовий колектив підприємств [3].

У показниках фінансової звітності також зацікавлене широке коло зовнішніх користувачів, яких можна поділити на три групи (табл. 1) [3].

Таблиця 1

Зовнішні користувачі фінансової звітності

Група 1	Група 2	Група 3
Користувачі інформації, які безпосередньо зацікавлені в ефективній господарській діяльності підприємств	Суб'єкти, які мають не прямий інтерес до фінансового стану респондентів, а використовують її показники для оцінювання економічної політики держави та прийняття управлінських рішень у сфері регулювання діяльності економічних систем	Суб'єкти, які не мають фінансового інтересу до респондентів. Вони, використовуючи інформаційні ресурси фінансової звітності, здійснюють задоволення власних потреб або визначають її як об'єкт господарської діяльності
Потенційні інвестори; кредитори; споживачі об'єктів господарської діяльності підприємств; громадськість; органи державної податкової служби	Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку; органи державної статистики; місцеві органи державної влади	Науково-дослідні установи і навчальні заклади освіти; аудиторів і суб'єкти господарювання з надання інформаційних послуг

Основне призначення фінансової звітності – надати внутрішнім і зовнішнім користувачам правдиву, достовірну інформацію про майновий та фінансовий стан підприємства, про фінансові результати й ефективність господарювання за звітний період.

Розглянемо детально інтереси усіх споживачів фінансової звітності. Одна з основних категорій користувачів звітності підприємств – представники державної влади, що здійснюють ті чи інші функції держави. Для органів державної влади звітність підприємств служить базою для прийняття рішень в частині управління галуззю, майном держави, створення єдиної інформаційної бази, виконання фіскальних функцій. Роль звітності в цьому випадку має превалюючий характер у забезпеченні інформацією державних органів, але звітність є не єдиним джерелом отримання інформації. Державні органи з метою виконання своїх функцій можуть створювати додаткові форми звітності, які дають змогу отримати інформацію про підприємство в потрібному для них розрізі і більш детально, ніж у типових формах звітності. До таких форм можна віднести форми статистичного обліку, податкові декларації, спеціалізовані форми звітності для підприємств різних галузей господарювання. Крім того, при необхідності, державні органи влади можуть отримати більш детальну інформацію, що не відображається у звітності за допомогою запитів, перевірок, ревізій тощо. Облікова політика в цьому випадку дає змогу, з одного боку, дати більш правдиву інформацію про стан справ на підприємстві, з іншого – сформувати оптимальну податкову базу для сплати податків.

Наступна категорія користувачів – державні позабюджетні фонди – має, на наш погляд, деяку схожість з попередньою групою. Основна мета роботи державних позабюджетних фондів – поповнення і розподіл єдиних державних фондів, створення яких має соціальне державне значення. У цьому контексті представники таких органів зацікавлені в інформації, поданій у звітності для більш повної інформованості про фінансове та майнове становище на підприємстві, про склад і чисельність трудових ресурсів, залучених у виробництво. Облікова політика в цьому випадку великої ролі не відіграє, оскільки мало впливає на нарахування заробітної плати і, відповідно, на розмір відрахувань у позабюджетні фонди на підприємстві.

Працівників підприємства інформація, подана у звітності, може зацікавити як гарант роботи цього підприємства в майбутньому, що, у свою чергу, дає стабільну роботу, відсутність скорочення робочих місць, гідну заробітну плату. Облікова політика в цьому випадку буде впливати на фінансову звітність як інструмент формування цієї зві-

тності. Для користувачів цієї категорії, на наш погляд, такий факт не буде мати кардинального впливу, оскільки працівники підприємства знають про реальний стан речей.

Категорія користувачів, яка включає в себе покупців і замовників продукції, робіт, послуг зацікавлена в даних фінансової звітності в контексті стабільності роботи підприємства і тривалості стосунків з таким підприємством. Фінансова звітність для цієї категорії користувачів, як правило, виступає єдиним джерелом інформації про діяльність підприємства. У цьому випадку вплив облікової політики на фінансову звітність є важливим чинником, оскільки оптимально сформовані показники звітності дають змогу підприємству залучати нових покупців і укладати тривалі договори.

Постачальники та підрядники являють собою одну з найбільш зацікавлених категорій користувачів фінансової звітності. Тривала співпраця з постійними постачальниками для підприємств є запорукою виробничої стабільності. Таким чином, для підприємства дуже важлива думка, яку можуть скласти про нього представники постачальників і підрядників. У цьому випадку облікова політика як інструмент формування показників фінансової звітності обов'язковий.

Комерційні банки, як і постачальники, є однією з найбільш привабливих груп користувачів фінансової інформації для підприємств. Це пов'язано з необхідністю залучення у виробничий цикл додаткових ресурсів, зокрема капіталу. Комерційні банки є групою користувачів, які найбільш часто вдаються до використання фінансової звітності як до інформаційної бази для оцінювання майнового й фінансового стану підприємств. Це пов'язано з тим, що робота з комерційними банками є виробничою необхідністю і являє собою найбільш звичний і доступний варіант залучення фінансових коштів. Звітність підприємства, сформована за допомогою облікової політики, є фінансовою картиною, за результатами оцінювання якої буде вирішено питання про надання чи ненадання кредиту.

Власники підприємств прямо зацікавлені в тому, щоб їх майно давало прибуток і виправдовувало вкладений у нього капітал. При цьому одним із основних джерел отримання інформації про діяльність і фінансовий стан цього "майна" є фінансова звітність. Розрахунок показників фінансового аналізу в цьому випадку дасть їм змогу отримати більш повне уявлення про стан справ на підприємстві. Показники фінансової звітності, що використовуються в такому аналізі, мають формуватися з погляду оптимальності розрахованих показників.

Інвесторами підприємств можуть виступати найрізноманітніші групи юридичних і

фізичних осіб. Формування фінансової звітності в контексті її потенційного вивчення цією групою користувачів таке, що показники головного фінансового документа підприємства повинні бути найбільш привабливими з погляду вкладення грошей і прибутковості. Єдиним інструментом формування таких показників є облікова політика.

Огляд інтересів основних категорій користувачів фінансової звітності, поданий у дослідженні, дає змогу ранжувати їх з урахуванням того, для кого в першу чергу необхідно формувати показники звітності, а для кого – у другу і т. д.

Цей ранжований ряд можна відобразити таким чином (табл. 2).

Таблиця 2

Ранжований ряд зацікавлених користувачів звітності

№ з/п	Категорія користувачів	Причина присвоєння рангу
1	Інвестори	Оптимально подана у звітності інформація про підприємство дасть змогу залучити інвесторів, що призведе до додаткового вливання капіталу у виробництво та розширення діяльності. Основним джерелом інформації для інвесторів є фінансова звітність
2	Комерційні банки	Залучення фінансових коштів на умовах довгострокового або короткострокового кредитування дасть змогу підприємствам здійснювати поточну діяльність та розширене відтворення. Основним джерелом інформації для банків є фінансова звітність. Але можливі додаткові запити працівників банку
3	Власники підприємств	Рішення власників підприємства можуть призвести до додаткового вливання капіталу, а можуть, навпаки, до відволікання капіталу з виробництва. Фінансова звітність є джерелом інформації про господарство, але не єдиним. Це залежить від складу власників та розміру підприємства
4	Постачальники та підрядники	Укладання тривалих контрактів, яке призводить до стабільності у виробництві. Фінансова звітність може вивчатися при укладанні договорів, але основою контрактів, що укладаються є репутація підприємства
5	Покупці та замовники	Укладання тривалих контрактів і освоєння нових сегментів ринку. Фінансова звітність може вивчатися, але головним чинником у цьому випадку виступає закон попиту і пропозиції
6	Держава та позабюджетні фонди	Оптимально сформована фінансова звітність дає змогу оптимізувати податкові та соціальні виплати і отримувати від держави підтримку у певних питаннях. Звітність є одним із джерел інформації про підприємство поряд з іншими звітами
7	Робітники підприємств	Гарні фінансові та соціальні показники дають змогу за необхідності залучити додаткові трудові ресурси. Звітність може використовуватися як джерело інформації, але, як правило, це рідкісне явище

Враховуючи інтереси різних груп користувачів фінансової звітності і реальність їх задоволення, можна дійти висновку, що в разі задоволення інтересів одних користувачів можливе незадоволення або часткове незадоволення інтересів інших. У цьому контексті взаємовідносин користувачів фінансової звітності можливе виникнення конфлікту інтересів через суб'єктивізм у процесі підготовки, складання та побудови фінансової звітності, який ще потребує свого дослідження.

Залежно від конкретної участі користувачів у справах товариства з огляду на їх матеріальну зацікавленість інтерес можна поділити на фінансовий і не фінансовий.

Враховуючи те, що внутрішні відносно підприємства користувачі в будь-якому випадку мають фінансову зацікавленість у його роботі через механізми оплати праці або безпосередньої участі у розподілі прибутку, то не фінансовий інтерес таких користувачів буде мінімальним і його враховувати нецільно [4].

IV. Висновки

Сформований таким чином список потенційних користувачів фінансової звітності дасть змогу, на наш погляд, при формуванні облікової політики розставити пріоритети й

обрати таку облікову політику, яка дасть можливість сформувати фінансову звітність з погляду найбільшої показності для категорій користувачів відповідно до їх рангу.

Список використаної літератури

1. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік в Україні / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир : ЖДТУ, 2003. – 524 с.
3. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз : навч. посіб. / Ю.С. Цал-Цалко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 360 с.
4. Яцко М.В. Дефініція "інтерес користувачів фінансової звітності" в системі фінансово-інвестиційних відносин учасників ринку [Електронний ресурс] / М.В. Яцко // XIX Міжнародна науково-практична інтернет-конференція "Сучасний соціокультурний простір 2012". – Режим доступу: <http://intkonf.org/yatsko-mv-definitsiya-interes-koristuvachiv-finansovoyi-zvitnosti-v-sistemi-finansovo-investitsiynih-vidnosin-uchasnikiv-rinku/>.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2012.

Бакурова А.В., Трохимец Е.И. Значение финансовой отчетности предприятий для принятия решений на ее основе

В статье определено влияние учетной политики на основные положения финансовой отчетности.

Ключевые слова: финансовая отчетность, пользователи финансовой отчетности, категории пользователей.

Bakurova A., Trohimets E. Value of financial statements for business decisions based on its

In this article the impact of accounting policy on the main provisions of the financial statements.

Key words: financial statements, users of financial statements, categories of users.